MECHANIZMY PRZEMOCY W RODZINIE

Małgorzata CIesielska

Abstrakt

Przemoc jest jednym z najbardziej niepokojących zjawisk współczesnego świata, jest mechanizmem regulującym stosunki panujące między ludźmi w różnych grupach, instytucjach, środowiskach i układach społecznych. Stanowi od wielu lat poważny problem społeczny i jedno z podstawowych zagrożeń zarówno dla rodziny, jak i poszczególnych jej członków.

Stosowanie przemocy jest zjawiskiem dość powszechnym i istniejącym w wielu społeczeństwach. Pojawia się zawsze tam , gdzie istnieją nierówne relacje. Prowadzone przez różne instytucje statystyki nie do końca odzwierciedlają ogrom tego problemu. Ofiary często nie zgłaszają przestępstwa nie widząc możliwości jego rozwiązania, ze strachu, z obawy przed napiętnowaniem społeczeństwa, w którym ciągle funkcjonują mity na temat przemocy. Ważna jest w związku z tym odpowiednia wiedza społeczeństwa na temat problemu przemocy, która spowoduje moralne potępienie jej sprawców .

W pracy przedstawiono definicję przemocy w rodzinie oraz definicję samej rodziny przedstawianą w literaturze przedmiotu. Starałam się również przedstawić czynniki sprzyjające występowaniu przemocy w rodzinie.

Słowa kluczowe

przemoc, rodzina, dobra osobiste

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) definiuje przemoc, jako celowe użycie siły fizycznej, zagrażające lub rzeczywiste, przeciwko sobie, komuś innemu lub przeciwko grupie lub społeczności, co powoduje lub jest prawdopodobne, że spowoduje zranienie, fizyczne uszkodzenie, śmierć, ból psychiczny, zaburzenia w rozwoju lub deprywację.[1]

Rada Europy w rekomendacji wydanej w 1986 r. zdefiniowała przemoc w rodzinie, jako: jakikolwiek czyn lub zaniedbanie ze strony jednego członka wobec innych jej członków, które zagrażają życiu, cielesnej bądź psychicznej integralności lub wolności innego członka danej rodziny lub poważnie szkodzą rozwojowi jego osobowości[2]

1 http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/59-niebieska-linia/450-przemoc-wyzwanie-dla-swiata.html

2 Rada Europy, Rekomendacja Nr R(85)4: „Przemoc w rodzinie", przyjęta na posiedzeniu Komitetu Ministrów w dniu 26. 03 1986 r.

Irena Pospiszyl określa przemoc w rodzinie, jako: „wszelkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej i psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji".[3]

Według Anety Styńskiej przemocą w rodzinie należy nazwać każde działanie, które przy użyciu przewagi sił jednej ze stron przeciw członkom własnej rodziny, celowo narusza ich prawa i dobra osobiste, powodując szkody i cierpienie.[4]

Według ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przez przemocy w rodzinie - należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.[5]

Zgodnie z ustawową definicją przemocy przemocą jest nie tylko powtarzające się zachowanie, ale również pojedyncze. Może to być działanie lub zaniechanie jakiejś czynności, czyli niepodjęcie działania, niewykonanie jakiejś czynności. Zachowanie to musi być umyślne.[6]

Dobra osobiste wskazane w definicji to wartości niematerialne, przynależne każdemu człowiekowi. Zakres pojęcia „dobra osobiste" zawarty jest w art. 23 kodeksu cywilnego: „ Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach."[7]

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienia i szkody. [8]

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. Jest intencjonalna. Przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
2. Siły są nierównomierne. W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy.
3. Narusza prawa i dobra osobiste. Sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).

---

3 I. Pospiszyl, Razem przeciwko przemocy , Warszawa 1999, s.16.

4 A. Styńska, Zrozumieć przemoc. Poradnik dla doświadczających przemocy i ich bliskich, Psychorada.pl, 2009, str. 18.

5 Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz.1493 z późn. zm.).

6 S. Spurek, Izolacja sprawcy od ofiary. Instrumenty przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Warszawa 2013, s.26.

7 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks Cywilny (Dz. U. z 1964 Nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

8 S. Supurek, dz.cyt, s.25.

4. Powoduje cierpienie i ból. Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.[9]

Rodzina jest przedmiotem badań wielu dyscyplin naukowych, dlatego też istnieje wielość definicji i różnorodność rozpatrywania dotyczących jej problemów. Rodzina wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, psychiczny, społeczny jej członków, w szczególności zaś dzieci. Rodzina dzięki oddziaływaniom przygotowuje je do samodzielnego życia w społeczeństwie.

Według słownika języka polskiego rodzina to podstawowa grupa społeczna, składa się z rodziców i ich dzieci, cechuje ich więź formalna, wspólnota materialna, mieszkaniowa oraz określony zespół funkcji.[10]

Według Jana Szczepańskiego rodzina to mała grupa pierwotna złożona z osób, które łączy stosunek małżeński i rodzicielski w szerokim, społeczno-prawnym rozumieniu tego terminu, umacniany z reguły prawem naturalnym, obyczajami i kontekstem kulturowym.[11]

Psycholog M.Sherif podnosi, że rodzina to grupa, która jest formacją społeczną, składa się z pewnej liczby jednostek pozostających w określonych pozycjach, rolach w stosunku do siebie, która ma własny system wartości i normy regulujące zachowanie jednostek w sprawach ważnych dla grupy, to oznacza, że rodzice i dzieci występują w określonych rolach i zajmują określone pozycje w strukturze wewnętrznej rodziny. Struktura ta powstaje w wyniku wzajemnych interakcji między członkami i ciągle się zmienia.[12]

Rodzinę określa się, jako układ pozycji, wzajemnych stosunków międzyludzkich i między pokoleniowych, kierowanych zespołem norm. Wartości i normy wskazują jak powinien zachowywać się członek danej społeczności czy grupy. Obowiązuje one wszystkich członków grupy bez względu na pozycję, jaką w grupie zajmują. Normy kształtują się w wyniku określonych doświadczeń społecznych, niekiedy są narzucone z zewnątrz grupy oraz są tworzone w procesie interakcji w rodzinie. Utworzone i zaakceptowane przez członków grupy normy wywierają wpływ na poszczególnych członków grupy, również po opuszczeniu przez nich grupy.[13]

W pedagogice o rodzinie mówi się, jako grupie społecznej i wychowawczej, jako małą zbiorowość, jako grupę pierwotną i grupę odniesienia, najczęściej opartą na podstawach naturalnych (pokrewieństwo) bądź adopcji i stanowiącej zorganizowaną (nieformalną i formalną) formę zbiorowości - członków wypełniających specyficzne role w procesach wychowawczych.[14]

---

9 http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy/definicje/3987-przemoc-w-rodzinie-definicja

10 www.sjp.pl, 12.04.2014, godz. 20.40.

11 J. Szczepański, Elementarne pojęcia socjologii, Warszawa 1970, s. 70.

12 S. Kawula, J. Brągiel, A.W. Janke, Pedagogika rodziny. Obszary i panorama problematyki, Toruń 2007, s. 13.

13 Tamże, s. 14.

14 Tamże, s. 29.

Rodzina jest grupą społeczną ponieważ jej członków łączą wzajemne stosunki np. małżeństwo, posiadanie dzieci, stosunki między rodzicami a dziećmi. Stosunki te powodują, że więź między członkami jest trwała i zespala grupę w zwartą całość. Rodzina jest grupą, w której przeważają więzi osobiste, jest grupą małą. Członkowstwo w grupie jest dobrowolne i w zasadzie nierozerwalne.[15]

Struktura rodziny:

1. Struktura pełna:
   a. Naturalna rodzina – powstała z pierwszego związku małżeńskiego rodziców (dzieci mają naturalnych rodziców),
   b. Rodzina zrekonstruowana – rodzina utworzona z powtórnego związku małżeńskiego rodziców lub jednego z nich (dzieci mają jednego przybranego rodzica),
   c. Rodzina przysposobiona (małżeństwo prawnie przysposabia, adoptuje na stałe obce dziecko),
   d. Rodzina zastępcza (rodzina, w której wychowuje się dziecko nie będące własnym dzieckiem),
   e. Rodzina kontraktowa, podejmuje czasowo opiekę nad dzieckiem odpłatnie,
2. Struktura niepełna – struktura, w której rodzic opiekuje się dziećmi swoimi lub współmałżonka zamieszkującymi wspólnie z nim, są to m.in.:
   a. Rodzina sieroca (brak rodziców na skutek śmierci, dzieci pozostają pod opieką krewnych, dziadków lub obcych osób)
   b. Rodzina półsieroca (brak jednego z rodziców na skutek śmierci, dzieci pozostają w rodzinie pod opieką jednego z rodziców),
   c. Rodzina rozbita (brak jednego z małżonków na skutek rozwodu lub porzucenia rodziny ze względu na separację, niepowroty z zagranicy, dzieci są pod opieką jednego z rodziców, chociaż możliwe są dorywcze kontakty z drugim z rodziców lub stałą pomoc materialną),
   d. Rodzina samotnych, niezamężnych matek z dziećmi,
3. Rodzina grupowa - powstaje wtedy, kiedy kilka do kilkunastu małżeństw, a także pra żyjących w luźnym związku lub też ludzi żyjących samotnie zakłada coś na zasadzie spółdzielni. Grupa zamieszkuje wspólnie, wspólna jest gospodarka, wyżywienie, wspólne wychowywanie dzieci.
4. Inne to: rodzina kazirodcza, rodzina punalna, rodzina parzysta.[16]

Ze względu na liczbę osób w rodzinie możemy wyróżnić:

→ rodzinę mała nuklearną, składającą się ze współmałżonków i ich dzieci. Jest to rodzina dwupokoleniowa.

→ rodzina poszerzona wielopokoleniowa, duża. Składa się z dwóch lub więcej rodzin nuklearnych, które zamieszkują wspólnie i uznają władzę patriarchalną ojca.

15 Tamże, s.51.
16 Tamże, s.409-411.

→ rodzina poligamiczna – kilka związków małżeńskich połączonych w jedną zbiorowość rodzinną.[17]

Według hierarchii prestiżu i władzy w rodzinie możemy wyróżnić:
→ Rodzinę matriarchalną – gdzie władzę w rodzinie sprawuje matka,
→ Rodzinę patriarchalną – gdzie władza spoczywa w rękach mężczyzny, ojca.
→ Rodzinę egalitarną (partnerską) – gdzie mąż i żona mają równe prawa, kompetencje.[18]

Rodzina jest instytucją realizującą podstawowe funkcje społeczne. Z. Tyszka wyróżnia takie funkcje rodziny jak:

1. Materialno-ekonomiczna (zaspokajanie materialnych potrzeb członków rodzin)
   a. Produkcyjna,
   b. Zarobkowa,
   c. Gospodarcza,
   d. Usługowa,
2. Opiekuńczo-zabezpieczająca (zabezpieczenie materialne i fizyczne członków rodziny w niezbędne do życia środki oraz opieka),
3. Prokreacyjna (zaspokajanie emocjonalnych i rodzicielskich potrzeb współmałżonków i reprodukcyjnych potrzeb społeczeństwa),
4. Seksualna,
5. Legalizacyjno-kontrolna (sankcjonowanie i nadzorowanie postępowań członków rodziny w celu zapobiegania odstępstwom od norm i wzorów przyjętych w rodzinie),
6. Socjalizacyjna (przygotowanie do pełnienia ról społecznych),
7. Klasowa (pochodzenie rodziny wstępnie określa pozycję społeczną członków rodziny w strukturze społeczeństwa),
8. Kulturalna (zapoznanie z dziejami kultury, wpojenie norm i wartości),
9. Rekreacyjno-towarzyska (dom rodzinny jako miejsce wypoczynku, dobra atmosfera w rodzinie)
10. Emocjonalno-ekspresyjna (zaspokajanie potrzeb emocjonalnych członków rodziny, miłość, poczucie bezpieczeństwa).[19]

Według Franciszka Adamskiego rodzina jako grupa i instytucja społeczna spełnia dwie grupy funkcji:

1. Funkcje instytucjonalne (dotyczące rodziny i małżeństwa jako instytucji społecznych):
   a. Prokreacyjna lub biologiczna, podtrzymująca całość społeczeństwa,
   b. Ekonomiczna, polegająca na dostarczaniu dóbr materialnych rodzinie,

17 „Profilaktyka i wspomaganie pedagogiczne rodziny (wybrane zagadnienia)" L. Albański (red), Jelenia Góra 2001, s.16.
18 Tamże, s.17.
19 Z. Tyszka, Socjologia rodziny, Warszawa 1974, s. 162-163.

c. Opiekuńcza, zabezpieczająca członków rodziny w określonych sytuacjach życiowych, kiedy sami nie potrafią zaspokoić swoich potrzeb,
d. Socjalizacyjna, polegająca na wprowadzaniu członków rodziny w życie społeczne i przekazywaniu im wartości kulturowych,
e. Stratyfikacyjna, gwarantująca członkom rodziny określony status życiowy, wyznaczający ich przynależność do określonej klasy lub warstwy społecznej,
f. Integracyjna, która jest funkcją społecznej kontroli członków rodziny, w tym zachowań seksualnych małżonków oraz ich dorastających dzieci,

2. Funkcje osobowe:
   a. Małżeńska, zaspokajająca potrzeby życia intymnego małżonków,
   b. Rodzicielska, zaspokająca potrzeby życiowe rodziców i dzieci,
   c. Braterska, zaspokająca potrzeby życiowe braci.[20]

Rodzice od chwili urodzenia dziecka zapewniają mu właściwe warunki rozwoju: dostarczają pożywienie, ubranie, odpowiednie warunki snu i wypoczynku, chronią dziecko przed niebezpieczeństwem. Rodzina staje się miejscem życia kulturalnego i towarzyskiego, organizowane są rozrywki, zabawy, wypoczynek. Rodzina stanowi jednostkę ekonomiczną, prowadzącą wspólne gospodarstwo domowe, dostarcza środki do życia, zaopatrza w sprzęty, urządzenia i produkty. Jest również instytucją, która wychowuje dzieci w początkowym okresie. Natomiast więzi emocjonalne w rodzinie zapewniają prawidłowy rozwój dzieci.[21] Według potocznej, klasycznej definicji cechami charakterystycznymi rodziny są:

→ bliskie więzi osobiste łączące członków rodziny,
→ formalne ustanowienie rodziny,
→ zgłoszenie organom państwa formalizacji związku stanowiącego postawę rodziny poprzez z jego rejestrację w odpowiednim urzędzie,
→ funkcjonowanie rodziny według powszechnie uznanych norm społecznych,
→ pełnienie funkcji umożliwiających stabilny i harmonijny rozwój społeczeństwa. [22]

Zgodnie art. 27 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego: „Oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym."[23] Według przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego pojęcie rodziny oparte jest na pojęciach małżeństwa, pokrewieństwa, powinowactwa i przysposobienia. Nie jest według tej ustawy rodziną nieformalny związek mężczyzny i kobiety.

20 F. Adamski, Rodzina. Wymiar społeczno-kulturowy, Kraków 2002, s.36-37.
21 S. Kawula, J. Brągiel, A.W. Janke, Pedagogika rodziny. Obszary i panorama problematyki, Toruń 2007, s. 59.
22 społecznieodpowiedzialni.pl, z dnia19.05.2014r. godz. 21.00.
23 Ustawa kodeks rodzinny i opiekuńczy .

Znaczenie szersza definicja rodziny znajduję się w art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej: „rodzina – osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące".[24]

Członkami rodziny według ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych są: dzieci własne, dzieci drugiego małżonka, dzieci przysposobione, przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletniości wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, z wyjątkiem dzieci przyjętych na utrzymanie lub wychowanie w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka, małżonek, rodzice, również ojczym i macocha.[25]

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje, że za członka rodziny należy rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz.553 z późn. zm.) ale także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą.[26]

Cechą charakterystyczną współczesnej rodziny jest ograniczenie jej rozmiarów. Obecnie dominuje rodzina mała, złożona z dwóch pokoleń [27].

Według badań przeprowadzonych przez Centrum Badania Opinii Społecznej i opublikowanych w komunikacie badań: Rodzina – jej współczesne znaczenie i rozumienie, 99% badanych wskazuje, że rodzina to małżeństwo z dziećmi. 91% badanych uznaje za rodzinę matkę lub ojca samotnie wychowujących przynajmniej jedno dziecko. Według 78% rodziną są też osoby pozostające w nieformalnym związku i wychowującego dzieci z tego związku. Trzy czwarte badanych uznaje za rodzinę bezdzietne małżeństwa. Dwie trzecie nazwałoby rodziną układ, w którym rodzin wychowuje dziecko wraz z konkubentem. Związek osób tej samej płci wychowujących dzieci uznaje za rodzinę 23% badanych, natomiast bez dzieci 14%. [28]

Od zdrowia rodziny zależy siła i zdrowie całego społeczeństwa, ponieważ te dwie grupy oddziaływają na siebie. Rodzina spełnia tak jakby funkcję odbiornika i nadajnika, i to od niej zależy zdrowie i dobro jednostek oraz całej społeczności. [29]

Procesy społeczne, gospodarcze i ekonomiczne, zmiany w obyczajowości, wzmożona emigracja zarobkowa zachodzą bardzo szybko i dynamicznie w społeczeństwie i niosą za sobą pozytywne i negatywne konsekwencje dla rodziny.[30]

W każdej rodzinie nowemu pokoleniu przekazywane jest dziedzictwo kulturowe. Jest to wprowadzenie młodych ludzi w normy życia zbiorowego, w podstawowe wartości kultury ludzkiej. Proces ten zaczyna się od najwcześniejszego okresu życia dziecka i do-

---

24 Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 Nr 64, poz.593).

25 Art. 67 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 1998, Nr 162, poz.1118).

26 Art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2005, Nr 180, poz. 1493).

27 A. Olak, M. Wiater, J. Maślanka, Wokół rodziny i patologii społecznych, Rzeszów 2008, s. 29.

28 www.cbos.pl, z dnia 19.05.2014r. godz. 23.00.

29 T. Kuryłowicz, Z badań nad rodziną, Lublin 1984, s.11.

30 A. Olak, M. Waiter, J. Maślanka, dz. cyt., s. 56.

konuje się w sferze biologiczno-popędowej, psychiczno-uczuciowej, społeczno-kulturowej i świadomości moralnej.[31]

Uwarunkowaniami przemocy w rodzinie mogą być takie przyczyny jak:

1. Strukturalne i socjologiczne:
   a. stres sytuacyjny – struktura i relacje między osobami sprawującymi opiekę (związek małżeński, konflikty małżeńskie, rekonstrukcja rodziny, separacja), stosunek do dzieci i osób w podeszłym wieku pozostających pod opieką (wielkość rodziny, spełnienie oczekiwań osób pozostających pod opieką), stres strukturalny (złe warunki mieszkaniowe, bezrobocie, izolacja społeczna, zagrożenie autorytetu opiekuna, wadliwy system wartości, niska samoocena), stres wywołany przez osoby znajdujące się pod opieką (choroba, upośledzenie, niezrównoważeni emocjonalnie,
   b. akceptacja agresji jako formy ekspresji emocjonalnej i metody kontrolowania innych,
   c. interakcje między ofiarą a sprawcą – przemoc reaktywna jako dopłacanie nie tylko za zachowanie najbliższych ale również w związku z warunkami zewnętrznym.[32]
2. Psychobiologiczne:
   a. wrodzone cechy osobowości, np. zniekształcone postrzeganie osób zależnych od sprawcy, agresywność, niedojrzałość emocjonalna, nadmierna koncentracja na sobie,
   b. teoria społecznego uczenia się – powielanie wyuczonych negatywnych wzorców zachowań,
   c. współwystępowanie nadużywania alkoholu,
   d. zaburzenia kontroli – brak zahamowań wobec ujawnienia gwałtownych zachowań, niższy poziom tolerancji, frustracja spowodowana dysonansem między własnymi potrzebami i oczekiwaniami a rzeczywistością.[33]

Przemoc często przekazywana jest z pokolenia na pokolenie. Oddziaływają na nią różne czynniki, które mają w tym procesie ogromną rolę. Jednymi z takich czynników są czynniki społeczne, które wskazują, że słowne i fizyczne agresywne zachowania są przekazywane z pokolenia na pokolenie. Dzieci uczą się od dorosłych, obserwują a następnie modelują zachowania. Uczą się, że przemoc jest dopuszczalnym sposobem rozwiązywania konfliktów. [34]

Obserwowanie przemocy przez w rodzinie może mieć skutki w postaci; nauczenia się agresywnego stylu życia, wzrost pobudliwości, zmniejszenie zahamowań wobec zachowań agresywnych, wypaczenie poglądów na temat rozwiązywania konfliktów, znieczulenie na przemoc.[35]

31 Tamże, s. 141.
32 M. Baranowska, I. Wiciak, Wybrane patologie społeczne. Uwarunkowania, przejawy, profilaktyka, Szczytno 2011, s. 19.
33 K. Browne, M. Herbert, Zapobieganie przemocy w rodzinie, Warszawa 1999, s. 39.
34 A. Widera-Wysoczańska, Mechanizmy przemocy w rodzinie, Warszawa 2010, s. 58.
35 Tamże, s. 58.

Innym czynnikiem podtrzymującym przemoc jest wyuczona bezradność. Jest to przekonanie, że nie uda się w żaden sposób uniknąć nieprzyjemnych sytuacji. Jest poddaniem się, zaprzestaniem działania. Człowiek wprowadza się w stan apatii, zmęczenia, znużenia, zniechęcenia, niekompetencji, lęku, wrogości, depresji.[36]

Społeczne mity i przekonania również wzmacniają przemoc. Ludzie są często przekonania, że krzyk lub przedłużające się milczenie w rodzinie są normą, a nie przemocą. Niektórzy są przekonani, że chłopca bije się dla jego dobra, żeby wyrósł na porządnego. Dziewczynki „same się proszą" o wykorzystanie seksualne. Lepszy ojciec, który pije, bije i gwałci niż żaden. Rodzina musi istnieć bez względu na to jak bardzo źle się w niej dzieje, ponieważ tak nakazuje Kościół. Dzieci rozwijają się gorzej w rodzinach rozbitych, niż w rodzinach pełnych nawet jeśli są one patologiczne Problemy należy załatwiać bez pomocy innych. Wszystkie te mity i przekonania, które ciągle funkcjonują w społeczeństwie sprzyjają cyklom przemocy.[37]

Podobnie jest ze społecznym przekonaniem co do roli mężczyzny i kobiety w związku. Według wielu opinii kobieta musi spełniać wolę swojego partnera i powinna być mu podporządkowana. Musi robić to na co on ma ochotę. Często obwiniana jest za jego destrukcyjne zachowanie. Nie może odmawiać mu zaspokojenia jego potrzeb, w tym seksualnych. Wobec kobiety mężczyzna może być agresywny, przykry i może je poniżać. Takie mity funkcjonują do dziś w społeczeństwie i bardzo utrudniają udzielenie pomocy ofiarom.[38]

Bardzo duży wpływ na przekazywanie przemocy w rodzinie mają relacje między jej poszczególnymi członkami. Narastanie przemocy między dorosłymi partnerami wpływa na przekazywanie przemocy następnym pokoleniom. Zaczyna się ona od przemocy emocjonalnej i słownej, a następnie do fizycznej i w końcu do zagrożenia życia. [39]

Dzieci maltretowane uczą się roli ofiary i sprawcy. W życiu dorosłym w zależności od sytuacji zachowują się wobec silniejszego jak ofiara, a wobec słabszego jak sprawca. Mężczyźni stają się agresywni w relacjach z partnerką i dziećmi, ale krzywdzą również siebie, czym zwiększają poczucie winy, które znowu wzmaga agresję. Kobiety często stają się ofiarami partnerów, ale sprawcami w relacjach z dziećmi.[40]

Do stosowania przemocy w rodzinie mogą przyczyniać się określone czynniki stresowe i negatywne wpływy środowiska. Są to np. złe warunki mieszkaniowe, pozostawanie bez pracy, izolowanie społeczne. Inne czynniki to stresujące to wielkość rodziny, wielodzietność, mały odstęp czasowy pomiędzy narodzinami dzieci. Problemy w pracy, kłopoty materialne i zmęczenie mogą zwiększać ryzyko występowania przemocy fizycznej i emocjonalnej. [41]

36 Tamże, s. 61.
37 Tamże, s. 64.
38 Tamże, s. 64.
39 Tamże, s. 87.
40 Tamże, s.118.
41 Tamże, s. 135.

Bibliografia

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz.1493 z późn. zm.)
Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks Cywilny (Dz. U. z 1964 Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 1964 nr 9 poz. 59 z późn. zm.)
Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 Nr 64, poz.593)
Ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 1998, Nr 162, poz.1118)
Rada Europy, Rekomendacja Nr R(85)4: „Przemoc w rodzinie", przyjęta na posiedzeniu Komitetu Ministrów w dniu 26. 03 1986 r.
ADAMSKI F., Rodzina. Wymiar społeczno-kulturowy, Kraków 2002,
BARANOWSKA M., Wiciak I., Wybrane patologie społeczne. Uwarunkowania, przejawy, profilaktyka, Szczytno 2011,
BROWNE K., HERBERT M., Zapobieganie przemocy w rodzinie, Warszawa 1999,
KAWULA S., BRĄGIEl J., JANKE A.W., Pedagogika rodziny. Obszary i panorama problematyki, Toruń 2007,
Kuryłowicz T., Z badań nad rodziną, Lublin 1984,
Olak A., Wiater M., Maślanka J., Wokół rodziny i patologii społecznych, Rzeszów 2008,
Pospiszyl I., Razem przeciwko przemocy , Warszawa 1999,
„Profilaktyka i wspomaganie pedagogiczne rodziny (wybrane zagadnienia)" L. Albański (red), Jelenia Góra 2001,
Spurek S., Izolacja sprawcy od ofiary. Instrumenty przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Warszawa 2013Styńska A., Zrozumieć przemoc. Poradnik dla doświadczających przemocy i ich bliskich, Psychorada.pl, 2009,
Szczepański J., Elementarne pojęcia socjologii, Warszawa 1970,
Tyszka Z., Socjologia rodziny, Warszawa 1974,
Widera-Wysoczańska A., Mechanizmy przemocy w rodzinie, Warszawa 2010,

http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/59-niebieska-linia/450-przemoc-wyzwanie-dla-swiata.html,
http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy/definicje/3987-przemoc-w-rodzinie-definicja,
www.sjp.pl,
społecznieodpowiedzialni.pl,
www.cbos.pl, z dnia 19.05.2014r. godz. 23.00.